

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Viite:

HE 90/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja niihin liittyviksi laeiksi.

Asia: Helsingin käräjäoikeuden lausunto

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Helsingin käräjäoikeudelta lausunnon hallituksen esityksestä eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja niihin liittyviksi laeiksi (HE 90/2023 vp).

Käräjäoikeus keskittyy lausunnossaan vain käräjäoikeutta ja sen toimintaa koskeviin ehdotuksiin.

Helsingin käräjäoikeus esittää kunnioittavasti lausuntonaan seuraavaa:

Nato SOFAn ja Pariisin pöytäkirjan avulla selvennetään Naton jäsenvaltion asevoimien joukkojen ja Naton kansainvälisten sotilasesikuntien sekä niiden henkilöstön oikeudellista asemaa, kun ne on sijoitettu toisen Naton jäsenvaltion alueelle. Kysymys on sekä tilanteista, joissa Suomi on lähettäjävaltio, että tilanteista, joissa Suomi on vastaanottajajäsen. Näihin kansainvälisiin sopimuksiin ovat liittyneet kaikki Naton jäsenvaltiot. Esitystä näihin sopimuksiin liittymisestä ja niihin liittyvistä tarpeellisista lainsäädäntömuutoksista on siten pidettävä yleisesti ottaen kannatettavana.

Esityksessä ehdotetaan Helsingin käräjäoikeudelle uusia tehtäviä. Rikosoikeudellista tuomiovaltaa koskevaa VII artiklaa on avattu hallituksen esitykseen ja tunnistettu siihen liittyviä eri kysymyksiä. Lisäksi voimaansaattamislakiin sisältyy tarkempia säännöksiä näiden voimaansaattamisesta.

Lähtökohtana on esityksessä todetun mukaisesti, että rikosoikeudellisesta tuomiovallasta säädetään kun-
kin valtion lainsäädännössä. Lähettäjävaltiolle annetaan kuitenkin sopimuksessa tavanomaista pidem-
mälle menevät oikeudet käyttää tuomiovaltaa ja pitää joukoissa yllä järjestystä, koska valtioiden aseelliset
joukot ovat valtion elimiä.

Helsingin käräjäoikeus kiinnittää huomiota siihen, että kuten hallituksen esityksessä on todettu, Nato SO-
FAan ei sisälly nimenomaisia kuolemanrangaistukseen tuomitsemisen kieltoa tai luovutuskieltoa koskevia
määräyksiä. Noottienvaihdolla on vahvistettu Suomen ja Yhdysvaltojen hallitusten välinen yhteisymmär-
rys siitä, miten Nato SOFAa tulkittaisiin Suomessa kuolemanrangaistuksen kieltoon liittyvien velvoittei-
den osalta. Kuten hallituksen esityksessä on todettu, noottienvaihdolla ei kuitenkaan poisteta kuoleman-
rangaistuksen tuomitsemisen kieltoon liittyvää oikeudellista ristiriitaa, koska sopimusmääräys säilyy
muuttumattomana.

Lisäksi Helsingin käräjäoikeus kiinnittää huomiota siihen, että asianomistajalla ei välttämättä ole sopi-
musten myötä mahdollisuutta ajaa rikossyytettä Suomessa suomalaisessa tuomioistuimessa vaikka louk-
kaus on tapahtunut Suomessa. Tämä liittyy tuomiovallan jakoon lähettäjävaltion ja vastaanottajavaltion
välillä. Ja kuten esityksessä on todettu, samalla tuomiovaltaa koskevat säännökset merkitsevät rajoitusta
asianomistajalla muutoin kansallisen lainsäädännön nojalla olevaan mahdollisuuteen ajaa yksityisoikeu-
dellista vaatimusta Suomessa rikosasian yhteydessä, mikäli lähettäjävaltio käyttää rikosasiassa ensisijaista
tuomiovaltaansa.

Käräjäoikeus suhtautuu ehdotettuihin uudistuksiin myönteisesti siltä osin kuin ne koskevat asioiden käsit-
telyä Helsingin käräjäoikeudessa. Helsingin käräjäoikeudessa käsitellään muutoinkin sotilasoikeuden-
käyntiasioita ja Helsingin käräjäoikeuteen on keskitetty myös tiettyjen kansainvälisten asioiden käsittely,
kuten rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen Suomesta toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon.

Koska sovellettavat säännökset sekä niiden soveltamistilanteet tulevat olemaan uusia, tulee uuden
lainsäädännön vaikutuksia ja sen pohjalta syntyvien soveltamistilanteiden kehitystä seurata
tulevaisuudessa. Lisäksi on huolehdittava riittävän rahoituksen ja henkilöstön määrästä sekä
koulutustarpeiden täyttämisestä asioita käsitteleville käräjätuomareille.